

SZENT GELLÉRT (980-1046) **bencés szerzetes, püspök, vértanú**

Itáliában, Velencében született Szent György napján, akinek nevét is megkapta; apja a köztiszteletnek örvendő Gerardo (*Gellért*) Sagredo, velencei patrícius, kalmár volt. *Giorgio* 5 éves korában súlyosan megbetegedett, ezért szülei a Szent Márk székesegyházzal szemben lévő sziget Szent György tiszteletére alapított **bencés monostor**ába vitték, és felajánlották a lovagszentnek. Megígérték, ha a gyermek felépül, Istennek szentelik az életét. A kisfiú egészsége helyreállt, ott maradt, és fokozatosan bevezették őt a kor szellemi,

és a Szent Benedek rend lelki életébe, fegyelmébe. A szerzetesek iskolájában **tehetségével** hamar kivívta tanárai megbecsülését. Korán felébredt benne a vágy, hogy példaképe: Szent Jeromos iratait a betlehemi monostorban olvashassa. Apja, Gerardo részt vett abban a népes zarándoklatban, amelyet a velenceiek Jeruzsálembe indítottak, elérték Palesztina partjait, azonban rabló arabok megölték. Az ő emlékére vette föl az ifjú György a **Gellért** nevet. Pappá szentelése után rendtársai őt tették meg a monostor perjelévé, majd az apát javaslatára, tudásának elmélyítésére Bolognába küldték, hogy később a kolostori iskola tanára legyen. 32 évesen tért vissza a monostorba, de nem sokáig tanított, mert az apát halála után – Gellért vonakodása ellenére – őt választották meg szerzetestársai **apátnak**. A velencei belviszályok, édesapja emléke, a hithirdetés vágya készítette arra, hogy lemondjon hivataláról és rövid Póla környéki **remeteség** után a Szentföldre induljon. A zárai (ma *Zadar*) kereskedők egyik hajóján, többedmagával 1015 februárjában szállt tengerre. Parenzo (ma *Porec*) mellett **nagy viharba** kerültek, Szent András szigetén kerestek menedéket. Itt találkozott Razina, más nevén **Gaudentius pannonhalmi apáttal**, aki szerette volna őt megnyerni magyarországi kolostoralapítási és térítői tervének. Rábeszélte, hogy előbb látogassa meg I. István magyar királyt, akinek segítségével a Dunán folytathatja útját Konstantinápolyba. Gellért azzal a nem titkolt szándékkal engedett unszolásának, hogy így könnyebben eljuthat majd a Szentföldre. Átkeltek a part menti hegyláncokon, majd a Dráván és 1015. május 3-án érkeztek Pécsre, Mór püspökhöz. Június végén a székesegyházban Péter-Pál napján Gellért mondta az ünnepi beszédet, tolmács fordította szavait. Az idegen pap, költő és író igen nagy feltűnést keltett, nem győztek betelni beszédével. Augusztusban Mór püspökkel és Anasztáz pécsváradi apáttal **Székesfehérvárra** mentek. Nagyboldogasszony napján a király a főurak kíséretében a hatalmas fatemplomba vonult, hogy Szűz Mária mennybemenetelét megünnepelje. Egy

számukra ismeretlen pap lépett a szószékre: Gellért mondta a szentbeszédet, „a Napba öltözött Asszony”-ról. A szónoklat után – a legendája szerint – Gellért lelkében elragadtatva egy hegyet pillantott meg, melynek sziklái közt holtan látta önmagát, összetört tagokkal véresen feküdni. Megértette az Úr üzenetét: nem a Szentföldre kell mennie, hanem itt kell maradnia, mert itt fogja elnyerni a legnagyobb mennyei ajándékot: a vértanúság koronáját. **István királynak** nagyon tetszett a szónoklat, Gellértet a palotában tartotta, és **rábízta Imre herceg nevelését**. Időnként **diplomáciai** küldetésekkel is megbízta. Nyolc éves volt ekkor Imre, és Gellért hét évig nevelte az esztergomi királyi palotában. 1023-ban **Bakonybélbe** vonult vissza: barátjának (Szent) Günthernek példájára ő is **remeteéletre** szánta magát. Itt számos teológiai értekezést és homíliát írt. 1030-ban a király, miután leverte Ajtony vezért, elfoglalt területén megalapította a **csanádi egyházmegyét**, melynek élére a remeteségből előszólított Gellértet állította. Gellért **megszervezte a püspökséget**, térítette a népet, székesegyházat és templomokat építtetett, **iskolát** és monostort alapított; terjesztette az Istenanya kultuszát. Továbbra is szerzetes életmódot követett, alázatos, önsanyargató életet élt, papjait is szigorúan fogta; könyvein utazásai közben is dolgozott, híveiért sokszor közbenjárt a királynál. Híres egyházi szónok volt. Az ekkoriban írt homíliái előszavában említi, hogy egyházmegyéje határos a besenyőkkel, s panaszolja, hogy a barbár viszonyok miatt munkájához kevés a pergamen. Szent István halála után a politika zűrzavar őt is kihívta apostoli munkásságából, és **aktív politikálásba** kezdett. A keresztény értékrend a védelmében került szembe előbb Orseolo Péterrel, majd Aba Sámuellel, akik uralkodói tetteikkel nem követték Szent István példáját. Az 1044 nagyböjtjén Aba Sámuel Csanádon ötven ellene szervezkedő főurat kivégeztetett. Gellértet nagyon bántotta püspöki székhelyének **meggyalázása** – a húsvétra tervezett koronázást megtagadta, s félelmetes, prófétai szavaiban megjósolta a király halálát, a pogánylázadást és saját vértanúságát. Péter király restaurációját követően a Csanádon szervezkedő ellenzék meghívta a trónra Vazul fiait (Levente, András, Béla). 1046-ban a hívásra megérkező hercegek táborában pogánylázadás robbant ki. A minden idegenben ellenséget látó *Vata-féle lázadás* résztvevői az András herceg üdvözlésére Székesfehérvárról Budára siető Gellértet, kíséretével együtt a pesti révnél augusztus 29-én **megtámadták és legyilkolták**. Őt magát a Kelen-hegyre (Gellért-hegy) hurcolva, a meredeken kocsistól a mélységbe lökték, majd lándzsával átdöfve agyonkövezték. Vértanúságának helyét utóbb Szent Gellért hegyének nevezték el. A nép a Csanádon eltemetett püspököt azonnal szentként kezdte tisztelni, 1083-ban pedig István királlyal és Imre herceggel együtt VII. Gergely pápa **szentté avatta**. Szent Gellért (*San Gerardo*) megmaradt **ereklyéit** a velencei lagúnában fekvő Murano egyik templomának oltára alatt őrzik – néhány töredékét itthon: a Szeged Fogadalmi templomban, a budapesti Belvárosi Plébániatemplom. **Attribútumai:** füstölő, könyv, kódarabok, kereszt. **Ikonográfiája:** általában a magyar szentek között ábrázolják.

Ünnepe: szeptember 24.